

Část I

Reformace 2

1 Švýcarská reformace (Měšťanská reformace)

- v této době probíhal švýcarský boj o nezávislost na SŘŘ v 20. letech 16. st., válka mezi jednotlivými švýcarskými kantony (katolické x švýcarské)
- **Ulrich Zwingli** (1484-1531) - vůdce švýcarských kantonů, radikálnější než Luther, důraz na morálku, poddanstvo má právo se vzburit, když se šlechta nechová správně, odmítají katolické tradice (přijímání, ikony), pak padl v boji
- **Jan Kalvín** (1509-1564) - teolog francouzského původu, útočiště v Ženevě, vlivy Luthera, Zwingliho, učení předdestinace - je už o člověku od začátku určeno, zda bude spasen nebo zatracen, ale člověk to neví, takže by se měl chovat správně, v průběhu života se dovídá zda je ten bohem vybraný
- **kalvinismus** - důraz na pracovitost, skromnost, individualitu, podnikavost - jakýsi prvopočátek (dejme tomu) kapitalistického, podnikavého mindsetu, pevné morální zásady - prostě se v životě nebav, nebo nebudeš spasen
- kalvinismus rozšířen v Anglii (významné pro osídlování S Ameriky), Uhersku, ...

2 Protireformace

- Katolíci chtějí zpátky získat ztracené pozice, zabránit šíření nekatolických církví, snaží se o přestavbu katolické církve
- se souhlasem papeže byl r. 1540 založen nový řád - **Jezuité** (Societas Jesu), zakladatel Ignác z Loyoly, přísný řád, odpovídají jen papežovi, účely rekatolizace, misionářství, zřizovali a vedli většinu škol
- r. 1542 založení **Svaté inkvizice** - no, inkvizice, dále zakazují některé knihy, píší jejich seznamy (Index librum prohibitorum)
- **Tridentský koncil** (1545-1563) - přelom ve fungování katolické církve, odmítnuta radikální reformace, jediná autorita je papež, ale musí se omezit hromadění církevních úřadů v rukou jednotlivce a že duchovní musí být vzdělaní - biskupské semináře pro výchovu nových kněží

Část II

Francie a Habsburkové, jejich vztahy

3 Francie

- Francie silná, posílená po vítězství ve stoleté válce, centralizovaná, král vládne poměrně absolutisticky, rozbití generálních stavů
- **Ludvík XI.** (1461-1483) - začíná byrokratizaci - nová „úřednická šlechta“
- rozhodující část daní šla z měst, protože tam podnikali, což bylo pod úroveň šlechticů

- po stabilizaci po stoleté válce francouzští králové se pokouší územně expandovat, ale vždy se jim do toho vrtají Habsburkové → války mezi Francií a Habsburky
- král **Karel VIII.** (1483 - 1498) - rozhodl se získat Neapolské království, to mu ale vyfoukl Ferdinand Aragonský, v čem mu pomohla Benátská liga - papež, císař SŘŘ Maxmilián Habsburský, Benátky, Milán
- král **Ludvík XII.** (1498 - 1515) - dočasný zisk Milánského vévodství, pak se zase musel stáhnout
- král **František I.** (1515 - 1547) - vzdělaný král (tzv. kníže renesance, na jeho dvoře přední renesantici - Da Vinci, Michelangelo, Tizian, Rabelais), za jeho vlády vrcholí války mezi Francií a Habsburky, za Habsburky **Karel V.**, rozhodující BITVA U PAVIE - 1525
- potom jsou zde taky náboženské války (1562) - mezi katolíky a hugenoty (kalvinisty)
  - začínají masakrem hugenotů, pravděpodobně z vůle vůdce katolíků Jindřicha de Guise, ten zavražděn r. 1588
  - vůdce hugenotů je navarrský princ Jindřich de Bourbon
  - král Jindřich III. se to snaží zmírnit tím, že provdá svoji sestru Markétu za Jindřicha Bourbonského, ale
  - 23./24. srpen 1572 - Bartolomějská noc - katolíci velice organizovaně a systematicky zmasakrovali hugenoty, kteří se sjeli při příležitosti výše svatby
  - Jindřich III. r. 1589 zavražděn radikálním mnichem - není další Valois, takže nastupuje Jindřich Bourbonský
  - Jindřich Bourbonský 1593 konvertuje na katolicismus, 1594 korunován francouzským králem jako
- král **Jindřich IV. de Bourbon** - 1598 vydává edikt nantský - zrovnoprávnil hugenoty a katolíky, dočasně snížil daně, aby se země zrekonstruovala, vždy ale v konfliktech nadřezoval hugenotům, takže taky zavražděn taky mnichem
- Jindřich IV. měl po Markétě ještě Marii Medicejskou, s ní měl syna Ludvíka (XIII.), ten ale v době Jindřichovy smrti neplnoletý, takže Marie zatím vládne jako regentka
- kardinál Richelieu - šedá eminence, 1. ministr, diehard podporovatel Marie a Ludvíka, zatáhl Francii do třicetileté války na straně protihabsburské (i když vlastně v době Marie poměrně close ties s Habsburky (manželka Ludvíka Anna Rakouská))
- pevnost La Rochelle - hugenotská pevnost poměrně nezávislá na králi, účastnili se protistátního povstání, takže pevnost byla dobyta a asi 20 tis. hugenotů tam bylo zabito
- po Ludvíkovi XIII. nastupuje jeho syn Ludvík XIV. (stay tuned)

4 Španělsko

- tak jak už víme máme spojené Španělsko Ferdinandem II. a Isabelou
- proti Ferdinandovi se bouří mocní šlechtici - *grandové*, kteří získali moc při boji s Araby, Ferdinand se proti nim spojuje s městy do tzv. *sv. hermanandy*, společně grandy porazili
- Ferdinand a Isabela mají dceru Johanu, její manžel byl Filip Habsburský, tento držel Nizozemí (získal od Burgundie)

- Johana s Filipem mají syna Karla - tento jako španělský král Karel I., jako císař SŘŘ **Karel V.**, tento se opírá o vysokou šlechtu, což naopak způsobilo povstání měst - *povstání komunerů* (1520/21) v čele s Toledem, které Karel tvrdě potlačil a vydobyl si na nich obrovské daně, ekonomicky tím vlastně zkrpílil do budoucna celé Španělsko (byť mělo obrovské koloniální impérium), do čela dění se dostává Francie, Anglie
- Karlův syn byl **Filip II.** - fanatický katolík, oporou mu byla katolická církev a střední šlechta, stejně jako otec to pěkně kazil, dovedl Španělsko až k vyhlášení státního bankrotu (1557), taky tento král ten, kterému Angličani rozbili flotilu (armadu) (ve válce s nimi kvůli Filipovu claimu na anglický trůn, jeho žena byla Marie I. Tudorovna)

5 Nizozemsko

- ze začátku ke Španělsku volně připojeno, téměř nezávislí
- velice bohaté, vyvinutá řemesla, např. krajky, střelné zbraně, na severu svobodní zemědělci, zprostředkovávali obchod s celou Evropou - významné přístavy, bohatá města
- skládá se ze 17 provincií, každá má svůj sněm
- za Filipa je zde místodržitelkou levoboček jeho otce Markéta Parmská
- nábožensky rozdělené - luteráni, kalvíni, novokřtenci i katolíci, hugenoti
- my tedy máme španělský státní bankrot, Filip ho řeší tak, že zvyšuje daně, kde lépe svýšit daně než v nejbohatší provincii, zároveň se snaží Nizozemsko víc svázat se Španělskem a vládnout pevněji, toto vyvolalo v Nizozemsku nepokoje
- prvně obrazoborectví (1566/67) - lid ničí výzdoby katolických kostelů, jejich malby apod., šlechtici se to snaží diplomaticky vyřešit, Filip to ale využil jako záminku poslat sem armádu v čele s **vévodou z Alby**, který zde zavedl krutovládu (1567) - stíhal nekatolíky, posilovali habsburskou moc, popravovali nejen lid, ale i šlechtice atd. - šlechtici před tímto prchají, např. **Vilém Oranžský** (foreshadowing)

5.1 Nizozemská revoluce

- 1572 - 1579
- velitel Vilém Oranžský, povstání se zúčastní lid i šlechta i nejchudší lidé - posměšně gézové (překl. žebraři), severní jsou mořští, jižní jsou lesní (lol) a začala tedy válka
- o Markétě je zde místodržícím Juan d'Austria - další Karlův levoboček
- válčíme válčíme, 1576 Španělé plení Antverpy - jedno z nejbohatších měst
- r. 1579 se povstávající stavové rozdělují na
  - Arraská unie - provincie na jihu, které se chtějí domluvit a zůstat pod Španělskem pod podmínkou, že Španělé stáhnou svoje armády
  - Utrechtská unie - provincie na severu, budou bojovat tak dlouho „dokud Španěle nevytlačí za Rýn“, což se jim daří - 1581 vyhlásují Spojené nizozemské provincie (nezávislé na Španělsku) v čele s Vilémem I. Oranžským, tento nedlouho poté nějakým katolíkem zavražděn, po něm jeho syn Mořic Oranžský
  - 1609 Nizozemí a Španělé uzavírají příměří, které trvá do připojení Nizozemska do třicetileté války (1621), po třicetileté válce Nizozemsko definitivně uznáno jako nezávislý stát

- Nizemsko tedy silný nezávislý stát s velice dobrou ekonomikou - začátky kapitalismu - Nizozemsko začíná kolonizovat Asii, atd.
- toto tedy vše severní Nizozemí, jižní Nizozemí (dnes tedy Belgie) zůstávají nadále pod habsburskou nadvládou

Část III

Anglie za Tudorovců

- 1485 - 1603
- spojení rodu Lancasterů a rodu Yorku po válce růží (viz dříve) - Jindřich VII. Lancaster a Alžběta z Yorku
- po válce růží se stát konečně stabilizuje, postupně se ze zemědělské země stává řemeslnická, obchodní, a to kvůli ohrazování - zabírají zemědělcům půdu, dávají do velkých pozemků a na těchto ve velkém začne nová šlechta (stará vybita při válce, nová necítí, že by podnikání bylo pod jejich úroveň) pěstovat ovce, ale nevyvážíjí přímo rouno, ale až výrobky z něho - big profit, začínají se stavět manufaktury (soustředěné, rozptýlené), což vede k zefektivnění, zkvalitnění a zlevnění výroby - big big profit, rozvíjí se tedy i námořní obchod (Východoindická, Moskevská společnost), obchod s otroky, postupně se tedy zde nastavily podmínky kapitalistického podnikání
- **Jindřich VII. Tudor** - vyhrál válku růží, král Anglie, protože ve válce vymřela šlechta tak měl malou opozici, opíral se o šlechtu novou kterou i sám částečně jmenoval, významnou oporou taky arcibiskup/kancléř John Morton, dále *Yeomani* - svobodní vlastníci půdy, kteří měli právo nosit zbraň, rekrutovala se z nich pěchota, taky tzv. *gentry* - nižší, převážně venkovská šlechta (popř. obchodníci), nevalnou pověst měla tzv. *hvězdná komora* - soud pro souzení těch, co jsou proti králi, nejvyšší územně správní jednotkou jsou hrabství, základní jednotkou jsou farnosti, zavedl daně, které sloužily k obnově státu, buduje a rozšiřuje flotily, buduje doky, měl po něm nastoupit syn Arthur, ale ten zemřel
- **Jindřich VIII.** (1509 - 1547) - mladší syn Jindřicha VII., vzdělaný (mluví několika jazyky), hudebník, sportovec (renesanční člověk? megamind-no-bitches), oporou kardinál/kancléř Thomas Wolsey, jako kancléře ho pak vyměnil za Thomase Moorea (oba pak nechal uvěznit/popravit), za něj základy kapitalismu, ohrazování, manufaktury (viz výše), první manželka Kateřina Aragonská (dcera zakl. Španělska), která mu nedala syna (jen dceru), Jindřich tedy chtěl u papeže toto manželství zrušit, ale papež mu to nepovolil, takže se Jindřich obrátil na anglické duchovenstvo, odřekl poslušnost papeži, udělal si svoji církev a canterburský arcibiskup toto manželství pak tedy prohlásil za neplatné ⇒ anglikánská církev (1533), pak si bere Annu Boleynovou, s ní má jen dceru Alžbětu, takže ji popraví (obviní ji z cizoložství, incestu), pak si bere Janu Seymourovou, která mu dá syna, ale umře, pak si bere Annu Klévskou, s tou jen šest měsíců, jakmile došla tak se ní rozvedl, protože po neštovicích se mu nelíbila, pak si bere Kateřinu Howardovou, tu popravil, pak si bere Kateřinu Parrovou, která ho přežívá
- **Jindřich IX.** - umírá mladý, po čtyřech letech vlády
- **Marie I.** (Krvavá) -

AAAAAA 22.3. DODĚLÁNÍ TUDOROVců, ZAČÁTEK RUSKA

Část IV

Rusko

- Kyjevská Rus se rozpadla, pak to ovládli Mongolové, východní Slované tedy zaostávají

- **Ivan I. Kalita** -
- **Dmitrij Donský** -
- **Ivan III.** - jako prvnímu se mu povedlo zbavit nadvlády Mongolů (1480), je to moskevský kníže, Moskva dobývá ostatní ruské knížectví, buduje Moskvu jako „třetí Řím“ – následníka padlé Byzance, buduje se administrativa, základní právní normy, jednotné velení armády, národním jazykem je ruština, buduje se sídlo ruských vládců (předtím ze dřeva lol) – Kreml, oženil se s neteří posledního Byzantského císaře, *votčina* – dědičná půda *bojarů* – šlechticů, *poměstí* - nedědičná půda, kterou dostávala nižší a střední šlechta za zásluhy
- **Ivan IV. Hrozný** (Výhružný lol) - prohlásil se za prvního ruského cara, *samoděržaví* – ruský způsob absolutismu, snažil se oslabit bojary, reformuje soudy, stát, armádu, dobíjí AAAAAAAIU